

УДК 347.91.11

Н.Ю. ФІЛАТОВА, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

ОХОРОНА І ЗАХИСТ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ САМОРЕГУЛІВНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

Ключові слова: саморегулівні організації, охорона цивільних прав та інтересів, захист цивільних прав та інтересів, омбудсман, третейський суд

У сучасних умовах розвитку відносин, що виникають між суб'єктами підприємницької діяльності, інститут охорони та захисту цивільних прав та інтересів зазнає постійних змін. Це пов'язано з тим, що під впливом різноманітних факторів (розширення меж свободи підприємницької діяльності, імплементація нових законодавчих інститутів зарубіжного законодавства та інше) повноваження здійснювати охорону і захист прав все частіше передається недержавним суб'єктам. Зокрема, до таких суб'єктів належать саморегулівні організації (далі – СРО).

У найбільш загальних рисах ці організації можна охарактеризувати як такі неприємницькі товариства, що об'єднують на основі членства суб'єктів певного виду підприємницької або професійної діяльності з метою здійснення внутрішньоорганізаційного регулювання їх діяльності шляхом прийняття локальних правових актів, здійснення контролю за їх дотриманням, і, нерідко, притягнення до відповідальності порушників [1, с.29; 2, с.10]. В Україні створення СРО передбачено в різних галузях підприємництва (зокрема, на ринку цінних паперів, у сфері страхування, недержавного пенсійного забезпечення та інше).

Специфіка механізмів охорони та захисту прав, які використовуються саморегулівними і подібними їм організаціями, обумовлена тим, що ці організації виникають в царині підприємницьких відносин, для яких характерна надзвичайна динамічність розвитку. Крім цього, поява інституту СРО в національному

законодавстві пов'язана з імплементацією досвіду країн переважно англо-американської правової сім'ї, яка, як відомо, в більшій мірі сприйнятлива до всляких змін і менш консервативна, ніж система континентального права. Тому новітні механізми охорони та захисту прав підприємців та їх клієнтів виникли саме в саморегулівних організаціях США, Великобританії і Канади. Частково вони вже встигли втілитися в діяльності українських СРО. Проте видається, що і ті форми й способи охорони та захисту прав, які на даному етапі використовуються лише західними СРО, також повинні бути розглянуті в рамках цього дослідження з метою прогнозування можливих варіантів розвитку національного законодавства.

Саморегулівні організації та подібні їм об'єднання суб'єктів підприємницької чи професійної діяльності можуть здійснювати як *охорону*, так і *захист* цивільних прав та інтересів їх членів. У питанні співвідношення понять «охорони» та «захисту» цивільних прав, на нашу думку, доцільно підтримати найбільш усталену на сьогоднішній день позицію, згідно з якою ці поняття співвідносяться як родові і видові відповідно, але розмежовуються залежно від спрямованості регулятивного впливу кожного з них. Зокрема, під *охороною* слід розуміти такі дії, які спрямовані на забезпечення і закріплення прав або інтересів, що передбачають превентивні способи запобігання усіяким зазіханням на право або інтерес [3, с.167]. Водночас правові способи охорони вже порушених прав та інтересів іменуються *захистом* [4, с.199]. І охороні, і захисту з боку саморегулівних організацій підлягають як права й інтереси членів СРО (суб'єктів підприємницької або професійної діяльності), так і права та інтереси споживачів їх товарів, робіт, послуг та інших об'єктів.

До механізмів *охорони*, які застосовуються СРО і подібними їм організаціями, належать різноманітні засоби запобігання порушенням прав, які передбачені законодавством або локальними корпоративними актами об'єднання. Умовно їх можна розділити на такі групи:

1) видання правил і стандартів професійної діяльності; 2) здійснення контролю за діяльністю учасників об'єднання; 3) застосування різноманітних стягнень до членів організації, які порушили положення стандартів або правил діяльності; 4) підтримання системи колективного або індивідуального страхування відповідальності членів організації.

Так, *видання правил і стандартів професійної діяльності*, як правило, має на меті встановлення додаткових або підвищених вимог до членів організації. У діяльності українських СРО дане правило, на жаль, не є широко розповсюдженим, оскільки найчастіше правила і стандарти цих організацій містять лише декларативні вимоги або положення, що повністю повторюють текст законів та інших нормативно-правових актів. Однак у тих країнах, в яких СРО існують вже давно, традиційним є прийняття розгорнутих і об'ємних кодексів професійної етики. Зокрема, в США діяльність лікарів врегульована положеннями Кодексу медичної етики Американської медичної асоціації 1847 р. [5], яка є найбільшою СРО у сфері медицини. Крім того, правила і стандарти цих об'єднань в зарубіжних країнах підлягають застосуванню при розгляді організацією справ про порушення її членом прав його клієнта¹. Отже, порушення подібних правил прирівнюється до правопорушення і є підставою для прийняття рішення про відшкодування шкоди потерпілому споживачеві. Безумовно, зазначені заходи сприяють утвердженню додаткових гарантій дотримання прав широкого кола споживачів товарів, робіт і послуг членів саморегульованих організацій, що свідчить про те, що вони є дієвим механізмом охорони прав й інтересів цих осіб.

¹ Наприклад, у Швеції в сфері рекламних послуг діє саморегульована організація «Шведський Омбудсман у рекламній діяльності», при в створенні органі, уповноважені розглядати скарги споживачів, якщо вони пов'язані з порушенням Консолідованого кодексу торгівлі та реклами, прийнятого міжнародною саморегульованою організацією «Міжнародна палата комерції» (ICC) (див. офіційний сайт: <http://reklamombudsmannen.org/eng>).

Зрозуміло, що віднесення повноваження саморегульованих організацій з прийняття стандартів і правил професійної діяльності до числа саме *охоронних правовідносин*, може викликати обґрунтовані заперечення. Адже традиційно унормування діяльності певних суб'єктів за допомогою різноманітних правил чи стандартів відноситься до іншого виду правовідносин, а саме – *регулятивних*. Втім, вбачається, що чіткої демаркаційної лінії між охоронними і регулятивними відносинами провести навряд чи можливо. Як регулятивні, так і охоронні правовідносини складаються у процесі реалізації відповідних функцій права – охоронної і регулятивної. Ці функції втілюються у певних правових нормах, в т.ч. – й локальних корпоративних актах, якими є акти СРО. Однак особливістю саме охорони як функції права є те, що норма, у якій вона втілюється, уособлює об'єктивний зв'язок між фактом протиправної дії та нормою регулятивного права. Завдяки йому ця норма відтворює певне позитивне зобов'язання, тобто сенс належного [6]. Саме це проявляється у стандартах і правилах СРО, адже вони містять не лише положення, покликані *упорядкувати* відносини між членами організації та їх клієнтами, але й передбачають своєрідні моделі неналежної поведінки їх учасників та встановлюють *санкції* й інші механізми впливу на членів організації за допущені ними порушення.

Здійснення контролю за діяльністю учасників СРО також є ефективним механізмом охорони. Суть контролю полягає в зіставленні належного виконання членами СРО їхніх професійних обов'язків з реальним станом такого виконання. Зокрема, Українською асоціацією інвестиційного бізнесу (УАІБ), яка є офіційно зареєстрованою СРО на фондовому ринку, здійснюється контроль у формі періодичної перевірки інформації, отриманої у формі звіту від членів УАІБ на предмет її повноти, достовірності і своєчасності подання [7]. Широкі контрольні повноваження надаються на СРО у сфері будівництва, оціночної та аудиторської діяльності в Російській Федерації. Зокрема, законодавство детально регламентує

порядок, форми і способи проведення перевірок СРО, встановлює межі їх втручання в діяльність підконтрольних суб'єктів тощо [8, 9]. Очевидно, що дані механізми впливу на членів СРО також є дієвими засобами охорони прав та інтересів їхніх клієнтів.

Ефективним механізмом охорони прав та інтересів клієнтів учасників СРО є *застосування різних стягнень до порушників стандартів або правил професійної діяльності*. Як правило, подібні стягнення у законодавстві та локальних актах організацій іменуються заходами дисциплінарного впливу, хоча цей термін є умовним і не означає, що такі стягнення є тотожними за змістом мірам дисциплінарної відповідальності у трудовому праві. Наприклад, Статутом ВГО «Спілка аудиторів України» передбачено, що до порушників внутрішніх актів організації можуть бути застосовані такі санкції, як попередження, призупинення членства на певний термін і виключення з числа членів [10]. У деяких сферах підприємництва перелік стягнень встановлюється на рівні законодавства. Зокрема, до професійних учасників фондового ринку може бути застосоване попередження, призупинення членства та виключення з числа членів [11]. Примітно, що подібні санкції можуть призводити до суттєвих майнових і, так званих, репутаційних втрат для порушників. Зокрема, якщо в певній сфері встановлено обов'язкове членство в СРО, то застосування такої санкції, як примусове виключення з членів організації, загрожує для порушника позбавленням доступу (ліцензії, дозволу) до відповідного виду діяльності на тривалий час.

Механізм підтримки системи колективного або індивідуального страхування полягає у тому, що СРО можуть запроваджувати різноманітні способи страхування професійної відповідальності своїх членів на випадок завдання ними шкоди їх клієнтам (споживачам). Зокрема, це може здійснюватися шляхом утворення спеціальних компенсаційних фондів, за рахунок яких у випадку завдання шкоди діями члена СРО потерпілим особам буде здійснюватися відшкодування.

Іншим способом реалізації цього механізму є забезпечення індивідуального чи колективного страхування професійної відповідальності членів організації в певній страховій компанії. В Україні даний механізм ще не набув широкого розповсюдження. Так, лише в Законі «Про архітектурну діяльність» на сьогоднішній день міститься згадка про те, що СРО в цій галузі повинні передбачити механізми відшкодування збитків, заподіяних споживачам внаслідок некомпетентних дій членів СРО. Водночас у багатьох зарубіжних країнах даний механізм є надзвичайно поширеним. Зокрема, обов'язкове страхування професійної відповідальності передбачено для членів Американської асоціації адвокатів [12]. А в РФ забезпечення механізмів страхування професійної відповідальності членів СРО є обов'язковою умовою для набуття статусу СРО некомерційним товариством [13, с.139–147].

З теоретичної точки зору вказаний механізм є доволі цікавим, оскільки він може виступати і засобом *охорони* прав та інтересів учасників СРО та їх клієнтів, і засобом їх *захисту*. Така специфіка пояснюється тим, що до моменту заподіяння шкоди (а якщо здійснюється індивідуальне чи колективне страхування – до моменту виникнення страхового випадку) можливість відшкодування такої шкоди забезпечує охорону прав та інтересів клієнта і члена СРО на випадок їх порушення. Однак у випадку, якщо клієнтові все ж буде завдано шкоди внаслідок непрофесійних дій члена СРО, здійснення страхової виплати або відшкодування шкоди з компенсаційного фонду забезпечить належну компенсацію його втрат і збитків, тобто, трансформуватиметься у спосіб захисту його прав.

Слід зазначити, що не завжди ті механізми, які в законодавстві іменуються «захистом прав та інтересів», насправді відносяться до засобів саме цивільно-правового захисту. Зокрема, Законом України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність», а також Положенням про об'єднання професійних учасників фондового ринку, затвердженим Рішенням НКЦПФР № 1925 від

27.12.2012 р., передбачено, що СРО мають право здійснювати захист прав та інтересів їх членів шляхом представництва їх у взаємовідносинах з органами державної влади та місцевого самоврядування. Для цього організація наділяється правом оскаржувати в установленому законодавством порядку будь-які акти і дії (бездіяльність) органів державної влади та місцевого самоврядування, які порушують інтереси СРО, кожного з її учасників окремо або групи учасників.

Очевидно, що при виконанні таких функцій організація безпосередньо не здійснює захисту прав учасників – вона лише виступає як їх представник у взаємовідносинах з органами влади, використовуючи при цьому юрисдикційну форму захисту їх прав (судову або адміністративну). У зв'язку з цим, на нашу думку, підстав для того, щоб кваліфікувати подібні дії СРО як форми охорони або захисту цивільних прав та інтересів її учасників, не існує. Тому законодавче визначення даної функції терміном «захист» є лише умовним.

Водночас інститут представництва прав та інтересів СРО в даному випадку представляє певний інтерес. Як зазначено в наведених нами нормативних актах, а також в установчих документах діючих СРО [14, 15], така організація, представляючи інтереси своїх членів, має право діяти *від власного імені*, зокрема, подавати різні заяви, витребувати документи, оскаржувати рішення державних органів, якими порушуються права її учасників. Зазначене не дозволяє віднести подібні дії СРО до інституту представництва, який врегульовано Главою 17 ЦК України, оскільки згідно ст.237 представництво передбачає здійснення дій *від імені особи, яку представляють*. Водночас не можна однозначно віднести подібні функції СРО і до здійснення дій в інтересах іншої особи без її доручення (ст.ст.1158–1160 ЦК України). Як відомо, вказані положення стосуються недоговорних зобов'язань, які виникають без будь-якої попередньої домовленості між сторонами. Однак цього не можна сказати про взаємини між СРО та її членами: дійсно, формально між ними не укладається

договір, проте домовленість таки існує – вона втілена в статуті організації і підтверджується фактом вступу особи в члени організації. Крім зазначених труднощів у визначенні природи повноважень СРО з точки зору матеріального права, існують також проблеми з визначенням процесуально-правової природи даних відносин. З аналізу положень чинних процесуальних кодексів України випливає, що виступ СРО в інтересах її учасників (членів) в суді не може бути віднесений до інституту процесуального представництва. Усе зазначене свідчить про те, що в законодавстві необхідно визначити місце представництва інтересів суб'єктів підприємницької діяльності СРО, членами якої вони є.

Повертаючись до проблематики нашого дослідження, розглянемо ті повноваження СРО, які можуть бути віднесені до *механізмів захисту цивільних прав та інтересів*. На сьогоднішній день уявляється можливим виділити лише одну форму здійснення подібної захисту, а саме – захист прав та інтересів в органах і підрозділах СРО.

Згідно з чинним законодавством України дана форма захисту реалізується у третейських судах, які можуть бути створені при СРО і подібних їм організаціях (ст.8 Закону України «Про третейські суди»). Деякі з нині діючих СРО та професійних асоціацій справді є засновниками таких судів. Зокрема, це Українська асоціація фондових торговців², Професійна асоціація реєстраторів і депозитаріїв³, ВГО «Ліга оцінювачів земель»⁴ та інші. Порядок розгляду спорів та винесення рішень такими судами передбачений Законом Украї-

² Див.: Звіт про діяльність саморегулювальної організації на ринку цінних паперів Асоціації «Українські фондові торговці» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.aust.com.ua/docs/sro/ОТЧЕТ_о_деятельности_АУФТ_последняя_редакция.pdf

³ Див. офіційний сайт Професійної асоціації реєстраторів і депозитаріїв [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pard.ua/arbitration>.

⁴ Див. офіційний сайт третейських судів оцінювачів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.drsu.gov.ua/show/205>.

ни «Про третейські суди», а також положенням про третейський суд і регламентами, які приймаються і затверджуються кожною окремою організацією. По суті, інших механізмів вирішення спорів в рамках СРО чинне законодавство України не передбачає.

Між тим, у зарубіжних країнах СРО, навпаки, забезпечують існування найрізноманітніших форм захисту прав та інтересів своїх членів та їх клієнтів, встановлюючи різні формальні і неформальні механізми вирішення спорів. Зокрема, в США найбільш поширеною формою захисту є центри розгляду спорів (Dispute Resolution). Так, при найбільшій СРО учасників фондового ринку, Управлінні ринку фінансових послуг (FINRA), створено спеціальний підрозділ для вирішення спорів між членами організації, а також між ними та їх клієнтами – FINRADR. Метою його діяльності є розгляд скарг клієнтів членів організації на їх непрофесійні дії. При цьому арбітражний орган має право використовувати різні способи захисту прав та інтересів, зокрема: припинення правопорушення, відшкодування збитків та моральної шкоди потерпілій стороні та інше. Крім цього, у разі встановлення порушень з боку учасника організації до нього застосовуються різні стягнення, які є мірами відповідальності перед організацією (штрафи, попередження, виключення з числа членів та інше).

При поверховому аналізі може здатися, що FINRADR, по суті, нічим не відрізняється від третейських судів, які створюються при вітчизняних СРО. Однак це не зовсім так, оскільки все ж існує низка відмінних ознак. По-перше, зазначений орган СРО в США може виступати не тільки як арбітр з метою прийняття рішення на чю-небудь користь, але й виконувати функції медіатора. Суть медіації полягає в тому, щоб вирішити суперечку неформальними методами і привести сторони спору до компромісного рішення їх проблеми, скріпивши таке рішення Медіаційною угодою. На жаль, для правозастосовної практики України інститут медіації практично не відомий [16, с.1313]. По-друге, арбітражна

процедура в рамках СРО та розгляд спору в судах США є абсолютно автономними правовими інститутами. Так, ще в 50-х роках ХХ століття Верховним Судом США було прийнято прецедентне рішення, в якому вказувалося на те, що вибір форми захисту права визначається на розсуд сторін, у зв'язку з чим для звернення до суду після отримання рішення органу СРО не може існувати будь-яких перешкод (ані фактичних, ані правових) [17]. На відміну від цього, звернення до суду після отримання рішення третейського суду в Україні можливо тільки в порядку його оскарження і лише у випадках, встановлених законом (ст.51 Закону України «Про третейський суд»).

При саморегульованих організаціях можуть створюватися й інші органи, що забезпечують захист прав та інтересів споживачів і членів організації. Зокрема, в європейських країнах найбільш часто створюється *омбудсман*. На відміну від національної правової системи, в якій даний інститут асоціюється лише з парламентським уповноваженим з прав людини, в країнах Європи цей термін вживається в найбільш широкому його значенні і застосовується щодо будь-якої особи, органу або організації, які уповноважені на здійснення представництва та захисту прав певних осіб. Так, омбудсман був створений при СРО на ринку фінансових послуг Великобританії з метою розгляду скарг на дії членів такої організації, які призвели до майнових втрат їх клієнтів або конкурентів чи заподіяли їм моральну шкоду (*distress*). Процедура оскарження дій членів СРО досить детально регламентувалася положеннями про діяльність омбудсмана. Зокрема, ними передбачалися строки давності звернення (три роки), ліміти сум, які можуть бути стягнуті на підставі рішення омбудсмана (100 000 фунтів стерлінгів) та інше [18, с.120–127]. Однак останнім часом омбудсман у підприємницькій сфері утворюється незалежно від певної конкретної СРО і, як правило, не входить до її структури чи системи її органів. Так у Великобританії і в Канаді з початку 2000-х років були створені окремі організації

для розгляду скарг на дії учасників ринку фінансових послуг та фондового ринку. Зокрема у Великобританії був створений Омбудсман фінансових послуг (Financial Service Ombudsman), що уповноважений розглядати скарги на дії будь-якого учасника даного ринку незалежно від того, членом якої професійної асоціації він є [19, 20]. Водночас створення омбудсмана при окремій організації також залишається досить поширеним явищем у сфері рекламних послуг і серед професійних журналістів [21].

Відмінною рисою захисту прав та інтересів омбудсманом є те, що дана форма захисту є найбільш простою для скаржника: вона не передбачає оплати будь-яких зборів чи внесків, необхідності дотримання чітко встановленої процедури оскарження та форм звернення. Однак арсенал способів захисту, які можуть бути застосовані омбудсманом, є досить обмеженим. Найчастіше його рішення мають рекомендаційний характер для сторін. Водночас омбудсман має право встановлювати факт наявності порушення прав і визначити право на отримання певних компенсацій постраждалою стороною. Однак це не означає, що рішення омбудсмана самі по собі не мають жодного впливу на поведінку винної сторони. Кожне рішення, в якому встановлено факт порушення прав споживача, доводиться до відома широкої громадськості: вони публікуються на офіційному сайті СРО, розміщуються в друкованих ЗМІ. При цьому слід зазначити, що в країнах з розвинутою ринковою економікою подібні дії омбудсмана мають дійсно негативний вплив на ділову репутацію суб'єкта підприємництва.

Таким чином, механізми охорони та захисту прав, використовувані СРО, мають низку особливостей, які не властиві вітчизняній правовій системі. Незважаючи на численні переваги, які вони здатні забезпечити, саме введення їх в правозастосовну практику або в законодавство може викликати певні труднощі. Зокрема, це пов'язано з тим, що чинний ЦК України передбачає невеликий перелік форм захисту, серед яких – судова та адмініс-

тративна форми, а також самозахист цивільних прав. Однак, на нашу думку, положення цивільного законодавства в частині визначення форм захисту не слід тлумачити буквально, а їх перелік вважати закритим. Це впливає зі змісту ст.20 ЦК України, яка встановлює право учасників цивільних правовідносин здійснювати захист їх прав та інтересів на власний розсуд. Видається, що дане положення законодавства підлягає розширеному тлумаченню і, зокрема, повинно розумітися таким чином, що в суб'єктів цивільних правовідносин є право самостійно визначати форми захисту їх прав, які можуть бути як передбачені, так і не передбачені законодавством, однак за умови, що вони не суперечать йому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Басова А. В. Саморегулируемые организации как субъекты предпринимательского права: дисс. ... кандидата юрид. наук : 12.00.03 / Басова Анна Владимировна. – М., 2008. – 218 с.
2. Журина И. Г. Гражданско-правовой статус саморегулируемых организаций в Российской Федерации : автореф. дисс. на соискание ученой степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / И. Г. Журина. – М., 2009. – 21 с.
3. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових органів, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). – Т. 1. Загальні положення / за ред. проф. І. В. Спасиво-Фатєєвої. – Харків : ФО-П Колісник А.А., 2010. – 320 с. – (Серія «Коментарі та аналітика»).
4. Баранова Л. М. Механізм захисту суб'єктивних цивільних прав юрисдикційними органами: Розділ 8 / Л. М. Баранова // Приватноправові механізми здійснення та захисту цивільних прав фізичних та юридичних осіб : колективна монографія / В. Л. Яроцький, В. І. Борсіова, І. В. Спасиво-Фатєєва, І. В. Жилінкова та ін. ; за наук. ред. проф. В. Л. Яроцького. – Харків : Юрайт, 2013. – 272 с.

5. Code of Medical Ethics of The American Medical Association [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ama-assn.org/resources/doc/ethics/1847code.pdf>.
6. Ковальський В. С. Охоронна функція права як соціальний правовий феномен : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. юрид. наук : спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень» / В. С. Ковальський ; Ін-т законодавства Верховної Ради України. – К., 2011. – 36 с.
7. Порядок контролю за дотриманням членами Української асоціації інвестиційного бізнесу вимог внутрішніх документів Асоціації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.uaib.com.ua/files/articles/1772/96_4.doc.
8. Градостроительный кодекс Российской Федерации : от 29.12.2004 г., № 190-ФЗ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.consultant.ru/popular/gskrf/15_7.htm#p2504.
9. Федеральный закон «Об оценочной деятельности» : от 29.04.1998 г., № 135-ФЗ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://base.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc;base=LAW;n=149976>.
10. Статут Всеукраїнської професійної громадської організації «Спілка аудиторів України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://spilka-audit.org.ua/about/28-dokumenty-ustavy-otchety-polozeniya.html>.
11. Положення про об'єднання професійних учасників фондового ринку / затв. Рішенням НКЦПФР : від 27.12.2012 р., № 1925 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE22714.html.
12. Constitution and Bylaws. Rules of Procedure House of delegates [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.americanbar.org/content/dam/aba/administrative/house_of_delegates/aba_constitution_and_bylaws_2012.authcheckdam.pdf.
13. Герасимов А. А. Правовое регулирование деятельности саморегулируемых органи-
- заций: дисс. ... кандидата юрид. наук : 12.00.03 / Герасимов Андрей Алексеевич. – М., 2011. – 224 с.
14. Статут Української асоціації інвестиційного бізнесу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.uaib.com.ua/about_uuib/internal_docs/statut.html.
15. Статут Асоціації «Українські фондові торговці» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.aust.com.ua/docs/sro/documents/%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%82%20%D0%90%D1%81%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97%20%D0%A3%D0%A4%D0%A2.pdf>
16. Курс цивільного процесу : підручник / В. В. Комаров, В. А. Бігун, В. В. Баранкова та ін. ; за ред. В. В. Комарова. – Харків : Право, 2011. – 1352 с.
17. Cory Alpert. Financial Services in the United States and United Kingdom: Comparative Approaches to Securities Regulation and Dispute Resolution // INTERNATIONAL LAW & MANAGEMENT REVIEW. Vol. 5. – 2008 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.law2.byu.edu/ilmr/articles/winter_2008/BYU_ILMR_winter_2008_2_Securities%20Regulation.pdf.
18. Грачев Д. О. Правовой статус саморегулируемых организаций: дисс. ... кандидата юрид. наук : 12.00.03 / Грачев Дмитрий Олегович. – М., 2008. – 142 с.
19. Part XVI of Financial services and Market Act 2000 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2000/8/part/I>.
20. Section 59 of Consumer Credit Act 2006 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/14/crossheading/ombudsman-scheme>.
21. Media, Markets, and Morals / E. Spence, A. Alexandra, A. Dunn, A. Quinn [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://books.google.com.ua/books?id=xA70WHf_DgC&pg=PA188&lpg=PA188&dq=Ombudsman+self-regulatory+organizations&source=bl&ots=9qOcfIpiBK&sig=2SgamEGA-

suR1mXMLwn48zzwnc&hl=ru&sa=X&ei=7tQ | BzgK#v=onepage&q=Ombudsman%20self-
DU_i0GsSlyAOQnYCYCw&ved=0CF0Q6AEw | regulatory%20organizations&f=false.

Філатова Н. Ю. Охорона і захист цивільних прав саморегульованими організаціями / Н. Ю. Філатова // Форум права. – 2014. – № 1. – С. 502–509 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2014_1_88.pdf

Розглядаються особливості механізмів охорони і захисту цивільних прав та інтересів саморегульованими організаціями. Встановлено, які саме повноваження СРО можуть бути віднесені до механізмів охорони цивільних прав та інтересів, а які – до механізмів їх захисту. На підставі компаративного аналізу законодавства України та деяких зарубіжних країн виявлено специфіку механізмів охорони і захисту цивільних прав та інтересів, що застосовуються СРО. За результатами проведеного аналізу запропоновано шляхи вдосконалення законодавчого унормування діяльності СРО в Україні.

***

Філатова Н.Ю. Охрана и защита гражданских прав и интересов саморегулируемыми организациями

Рассматриваются особенности механизмов охраны и защиты гражданских прав и интересов саморегулируемыми организациями. Установлено, какие именно полномочия СРО могут быть отнесены к механизмам охраны гражданских прав и интересов, а какие – к механизмам их защиты. На основании компаративного анализа законодательства Украины и некоторых зарубежных стран определена специфика механизмов охраны и защиты гражданских прав и интересов, применяемых СРО. По результатам проведенного анализа предложены пути совершенствования законодательного унормирования деятельности СРО в Украине.

***

Filatova N.J. The Guard and the Protection of Civil Rights and Interests by Self-Regulatory Organizations

The features of the mechanisms of guard and the protection of civil rights and interests by SROs discuss. The author describes which kind of SROs powers may be attributed to the mechanisms of the guard of civil rights and interests, and which – to the mechanisms of their protection. After the comparative analysis of the legislation of Ukraine and some other countries the author identifies the specific mechanisms of guard and the protection of civil rights and interests applicable to SROs. On the basis of comparative analysis the author suggested ways of improving the legislation in this sphere in Ukraine.